

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL 2019 M. GRUODŽIO 13 D. SKUNDO**

2020 m. balandžio 24 d. Nr. SP-6

Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSI) 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13 punkto 1 papunkčiu ir išnagrinėjęs 2019 m. gruodžio 16 d. gautą doktoranto (toliau – doktorantas arba pareiškėjas¹) 2019 m. gruodžio 13 d. skundą (toliau – skundas) dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų universitete²,

n u s t a t ė:

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo gautas doktoranto skundas dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų universitete organizuojant ir vykdant doktorantūros studijas. Pareiškėjas nurodė, kad universiteto rektoriaus įsakymu buvo pašalintas iš doktorantūros nuolatinių studijų dėl atitinkamos mokslo krypties doktorantūros komiteto (toliau – doktorantūros komitetas) metinės atestacijos metu priimto sprendimo doktoranto neatestuoti. Taip pat nurodė, kad kreipėsi į doktorantūros komiteto narius, pirmininką ir sekretorių dėl neatestavimo priežasčių, tačiau jos paaiškintos nebuvo, o į doktorantūros komiteto pirmininką kreipėsi ir elektroniniu paštu, prašydamas susipažinti su metinės atestacijos posėdžio protokolu, nes „jo nemačiau ir nepasirašiau“ ir „į mano užklausą nebuvo atsakyta“.

Papildomai pareiškėjas nurodė, kad „doktorantūros komitetas <...> neužtikrino visų galimybių [sėkmingai tęsti doktorantūros studijų]³, reglamentuotų [universiteto] mokslo doktorantūros reglamente“.

Taip pat skunde nurodė, kad susidūrė su „dideliais sunkumais [bendraudamas su moksliniu vadovu], <...> metodinės pagalbos nebuvimu, kompetencijos tyrimų lauke trūkumo mano

¹ Kontrolieriaus sprendimo tekste „doktorantas, pareiškėjas“ apibendrintai, nesiejant su pareiškėjo lytimi, vadinamas vyriškosios giminės daiktavardžiu. Tarnybai asmens duomenys žinomi, tačiau čia ir toliau – neskelbtini.

² Tarnybai universiteto, universiteto darbuotojų, padalinių ir vidaus dokumentų duomenys žinomi, tačiau čia ir toliau – neskelbtini.

³ Čia ir toliau laužtiniuose skliaustuose – Tarnybos informacija.

vykdomuose tyrimuose“ o mokslinio vadovo bendravimo būdai buvo pažeidžiantys universiteto Akademinės etikos kodeksą.

Iš skunde pateiktos informacijos matyti ir tai, kad dėl doktorantūros komiteto neetiško elgesio posėdžio metu pareiškėjas 2019 m. birželio 27 d. kreipėsi į universitetą.

Pareiškėjas kontrolieriaus prašo „išnagrinėti [doktorantūros komiteto] veiksmus, kitą pateiktą informaciją ir nustatyti, ar [buvo pašalintas] iš universiteto nepažeidžiant universiteto Mokslo doktorantūros reglamento nuostatų ir kitų įstatymų, reglamentuojančių doktorantūros procesą“.

Tarnyba tyrimo metu kreipėsi į pareiškėją, universitetą ir universiteto darbuotojus prašydama pateikti tyrimui reikalingą informaciją ir paaiškinimus. Pareiškėjas, universitetas ir universiteto darbuotojai tyrimo metu geranoriškai teikė visą prašomą informaciją ir paaiškinimus. Pažymėtina, kad pareiškėjas neturėjo galimybės pateikti kai kurias aplinkybes patvirtinančių dokumentų, t. y. el. laiškų iš universiteto el. pašto, prie kurio prisijungimas buvo neįmanomas pašalinus pareiškėją iš universiteto.

Dėl kreipimosi į doktorantūros komiteto pirmininką

Pareiškėjas skunde nurodė, kad kreipėsi į doktorantūros komiteto narius, pirmininką ir sekretorių dėl neatestavimo priežasčių, tačiau jos paaiškintos nebuvo, taip pat kreipėsi į doktorantūros komiteto pirmininką el. paštu prašydamas susipažinti su metinės atestacijos posėdžio protokolu, tačiau negalėjo pateikti patvirtinančių dokumentų, nes kreipėsi iš universiteto el. pašto, prie kurio prisijungimas skundo nagrinėjimo metu buvo neįmanomas. Vėliau pateiktuose paaiškinimuose pareiškėjas nurodė, kad „į [universiteto doktorantūros komitetą] dėl neatestavimo priežasčių nesikreipiau“. Tarnyba kreipėsi į doktorantūros komiteto pirmininką prašydama nurodyti, ar pareiškėjas kreipėsi dėl neatestavimo priežasčių ir paaiškinimų.

Doktorantūros komiteto pirmininkas informavo Tarnybą, kad pareiškėjas dėl doktorantūros komiteto posėdžio, vykusio 2019 m. birželio 13 d., kreipėsi 2019 m. birželio 26 d. el. paštu ir kad „protokolą bandžiau <...> persiųsti [pareiškėjui]. Tačiau tada paaiškėjo, kad [jo] el. pašto adresas jau užblokuotas (kaip [nebestudijuojančio] universitete). O jau sekančią 2019-06-27 dieną [universitetas] gavo [pareiškėjo] skundą. Taigi ieškoti <...> kito kontaktinio elektroninio adreso arba skambinti <...> nebebuvo prasmės.“ Taip pat nurodė, kad tai buvo „asmeniniu elektroniniu adresu gautas prašymas pateikti protokolo kopiją, todėl kreipimasis nebuvo registruotas [universiteto] dokumentų valdymo sistemoje. Neoficialūs elektroniniu paštu gauti užklausimai, prašymai nėra registruojami“.

Doktorantūros komiteto pirmininkas taip pat nurodė, kad „Reglamentas parengtas pagal LR Mokslo doktorantūros nuostatų reikalavimus. Iš esmės šie du dokumentai reglamentuoja doktorantūros komiteto veiklą“.

Universitetas Tarnybai pateikė Doktoranto studijų sutartį, kurios 26 punkte nustatyta, kad „visi doktoranto prašymai pakeisti Sutartį, išstoti iš Universiteto, suteikti akademinės atostogas ir pan. turi būti užregistruoti Universiteto [padalinyje, administruojančiame dokumentų valdymą,] ir pateikiami Universiteto [doktorantūros studijas administruojančiam padaliniui]“.

Universitetas paaiškinimuose Tarnybai taip pat nurodė, kad pareiškėjo prašymas susipažinti su metinės atestacijos protokolu „privalėjo būti teikiamas per [skyrių, atsakingą už dokumentų valdymą] (tokia nuostata yra įtvirtinta ir studijų sutarties 26 punkte), kur dokumentas būtų registruojamas ir nukreipiamas vykdytojui. Tokiu atveju vykdytojas, rengdamas atsakymą, jį susieja su gautu raštu (užduotimi). Gauti ir pareiškėjų neregistruoti raštai (skundai, prašymai), jei jie yra

atsiųsti konkrečiam [universiteto] darbuotojui, o ne [universiteto] raštinei, dokumento gavėjo visada yra perduodami į [universiteto padalinį, administruojantį dokumentų valdymą,] registravimui⁴. Kitais atvejais pagal 2005 metais patvirtintas [universiteto] Dokumentų administravimo taisykles elektroninių laiškų gavėjams nėra numatyta pareiga juos užregistruoti“.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nors universitetas nurodė, kad studentas prašymą teikti turėjo per padalinį, administruojantį dokumentų valdymą, tačiau kartu nurodė ir tai, kaip turėtų elgtis universiteto darbuotojas asmeniškai gavęs prašymą ar skundą, t. y. net ir ne per padalinį, administruojantį dokumentų valdymą, prašymą ar skundą pateikęs studentas turi teisę gauti atsakymą, kadangi jo prašymas / skundas privalo būti perduotas registruoti skyriui, atsakingam už dokumentų valdymą. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad universitetas nenurodė dokumento, kuriuo vadovaujantis universiteto darbuotojas, asmeniškai gavęs prašymą ar skundą, privalo jį perduoti universiteto skyriui, atsakingam už dokumentų valdymą, todėl darytina išvada, kad tai yra nusistovėjusi tvarka. Universitetas taip pat paminėjo, kad šiuo metu yra rengiamas dokumentų administravimo tvarkos aprašas, atitinkantis naujai įdiegtos dokumentų valdymo sistemos procesus.

Doktorantūros komiteto pirmininkas informavo Tarnybą, kad tvarka, nurodyta universiteto paaiškinamuose, kaip jam žinoma, „liečia oficialius raštus“, o pareiškėjo „elektroninis laiškas, mano nuomone, tokiu nebuvo (dėl jo formulotės, formos)“. Minėtą el. laišką doktorantūros komiteto pirmininkas pateikė Tarnybai.

Doktorantūros komiteto pirmininkas taip pat nurodė, kad „sprendimas asmeniškai bandyti siųsti protokolo kopiją [pareiškėjui], o ne persiųsti jos elektroninį laišką į raštinę bei [doktorantūros studijas administruojančiam padaliniui], buvo klaidingas. Nes oficialiai dėl visų doktorantūros dokumentų reikėjo kreiptis būtent į [universiteto doktorantūros studijas administruojantį padalinį]“.

Pažymėtina, kad nors doktorantūros komiteto pirmininkas pripažino turėjęs perduoti prašymą universiteto padaliniui, administruojančiam dokumentų valdymą, ir padaliniui, administruojančiam doktorantūros studijas, tokia pareiga universiteto darbuotojams universiteto vidaus dokumentuose nėra nustatyta. Tačiau Studijų sutartyje aiškiai nustatytos prašymų teikimo sąlygos, kurių įgyvendinimo pareiga tenka Pareiškėjui.

Atsižvelgiant į tai, kad pareiga prašymą teikti laikantis Studijų sutarties sąlygų kyla pareiškėjui, tačiau prašymas doktorantūros komiteto pirmininkui buvo pateiktas jų nesilaikant, o universiteto paaiškinimuose nurodyta darbuotojų pareiga perduoti asmeniškai gautus prašymus universiteto padaliniui, administruojančiam dokumentų valdymą, nėra reglamentuota universiteto vidaus dokumentuose, pagrindas konstatuoti procedūrų pažeidimą dėl atsakymo nepateikimo į prašymą nenustatytas.

Dėl mokslo doktorantūros reglamento įgyvendinimo

Pareiškėjas skunde nurodė ir tai, kad „doktorantūros komitetas <...> neužtikrino visų galimybių [sėkmingai tęsti doktorantūros studijas], reglamentuotų [universiteto] mokslo doktorantūros [reglamente], kad ir pvz. jo 14.5 punkte numatyta, kad doktorantūros komitetas svarsto ir teikia konsultantų kandidatūras, taip pat 40 punkte numatyta, kad gali būti skiriamas doktoranto konsultantas, leisiantis sėkmingai apsiginti daktaro disertaciją“ ir kt.

⁴ Čia ir toliau – pabraukta Tarnybos.

Universiteto Mokslo doktorantūros reglamento (toliau – Reglamentas) 14.5 papunktyje nustatyta, kad doktorantūros komitetai „svarsto ir Bendros mokslo doktorantūros institucijų vadovams teikia tvirtinti mokslo doktorantų vadovų, konsultantų kandidatūras, svarsto prašymus dėl doktoranto vadovo ar konsultanto keitimo“, ir 40 punkte nustatyta, kad „jei, atliekant mokslinius tyrimus, doktorantui prireikia papildomų ilgalaikių kitos, nei mokslinius tyrimus vykdo jo Mokslinis vadovas, mokslo krypties (šakos) konsultacijų, ne mažiau kaip metams laiko gali būti paskirtas ir doktoranto konsultantas (ne daugiau kaip vienas), kuris gali būti ir kitos mokslo krypties mokslininkas. Paskyrus konsultantą dalis atlygio, skirto už vadovavimą doktorantui, bendros mokslo doktorantūros institucijose nustatyta tvarka paskiriama konsultanto darbui atlyginti.“

Reglamento 46 punkte nustatyta, kad „jeigu dėl svarbių priežasčių tenka keisti Vadovą ar konsultantą, šis keitimas derinamas ir tvirtinamas tokia pačia tvarka kaip ir vadovo ar konsultanto skyrimas. Doktorantų, kurių studijos finansuojamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis, vadovai gali būti keičiami tik gavus Lietuvos mokslo tarybos sutikimą“, ir 47 punkte nustatyta, kad „doktorantas turi teisę institucijos, kurioje studijuoja, [doktorantūros studijas administruojančiam padalinii] teikti motyvuotą prašymą, adresuotą institucijos vadovui, dėl savo mokslinio vadovo ar konsultanto keitimo, likus ne vėliau kaip vieneriems metams iki doktorantūros pabaigos. Doktoranto institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo doktoranto prašymą nukreipia Komitetui, kurio posėdyje jis turi būti apsvarstytas per 1 mėnesį. Jeigu doktoranto prašymas patenkinamas, Komitetas, atsižvelgdamas į doktoranto disertacijos temą, skiria kitą doktoranto vadovą arba skelbia konkursą doktoranto vadovo vietai užimti“.

Pareiškėjas Tarnybai pateiktuose paaiškinimuose nurodė, kad „oficialiai į [universitetą] dėl konsultanto skyrimo nesikreipiau. Apie tai kalbėjau, kreipiausi ne raštu su [katedros] vedėju <...>. Tačiau tuo metu buvau [patikintas], kad sudėtinga būtų gauti konsultantą.“

Katedros vedėjas Tarnybai pateikė paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad „nagrinėjamu atveju, [mokslinis vadovas] dirba mokslinį darbą, rengia projektines paraiškas finansavimui gauti, vykdo mokslinius projektus, publikuoja mokslinius straipsnius toje pačioje kryptyje <...> kaip ir disertacijos tematika. <...> [mokslinio vadovo] inicijuota disertacijos tema buvo teikta ir laimėta Lietuvos mokslo tarybos konkurse, tad [pareiškėjui] patariau labiau susikoncentruoti į doktorantūros studijas, skirti daugiau laiko gilinantis į mokslinę disertacijos pusę, nagrinėti literatūrą disertacijos tematika, ruošti tyrimų metodikas, betarpiškai bendrauti bei konsultuotis su [moksliniu vadovu].“

Universitetas pateikė paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad doktorantas nesikreipė į universitetą ne tik dėl konsultanto skyrimo, bet ir dėl mokslinio vadovo keitimo. Taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad „doktorantų, kurių doktorantūra finansuojama Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis, vadovai gali būti keičiami tik išimtiniais atvejais ir tik gavus Lietuvos mokslo tarybos sutikimą, nes šios doktorantūros vietos paskirstomos mokslo ir studijų institucijoms pagal Lietuvos mokslo tarybos organizuojamo doktorantų vadovų konkurso rezultatus“.

Pažymėtina, kad pareiškėjui universitete buvo paskirtas mokslinis vadovas, pagal kurio pasiūlytą temą ir buvo rengiama disertacija. Pareiškėjas dėl mokslinio vadovo keitimo ir konsultanto skyrimo į universiteto doktorantūros studijas administruojantį padalinį nesikreipė. Doktorantūros komitetui Reglamente nėra nustatyta pareiga keisti mokslinį vadovą nesant doktoranto kreipimosi ar svarbių priežasčių, taip pat nėra nustatyta pareiga skirti konsultantą kitomis aplinkybėmis, nei nustatyta Reglamente.

Reglamento 82 punkte nustatyta, kad „jeigu egzaminas neišlaikomas, jį galima vieną kartą perlaikyti. Antrą kartą neišlaikius egzamino, doktorantui skelbiama neeilinė atestacija“, tačiau nenumatyta egzamino perlaikymo tvarka.

Universitetas, pateikdamas informaciją Tarnybai, paaiškino, kad pareiškėjo „studijų plane numatyta, kad per <...> doktorantūros metus, jis turi išlaikyti keturis doktorantūros studijų dalyko egzaminus“, ir pateikė studijų planą, kuriame nurodyta, kad 1 iš 4 egzaminų terminas yra 2019 m. vasario 28 d., o kitų 3 iš 4 egzaminų išlaikymo terminas – 2019 m. birželio 1 d. Universitetas taip pat paaiškino, kad vadovaujantis Reglamentu, egzaminų perlaikymo teisė garantuojama, tačiau „egzamino perlaikymas organizuojamas, kai doktorantai būna pasiruošę“.

Pareiškėjas skunde nurodo, kad Reglamento 54 punkte nustatyta, kad „visų studijų dalykų egzaminus doktorantas privalo išlaikyti per pirmus trejus doktorantūros metus“. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad 54 punktas yra Reglamento V skyriaus „Doktoranto darbo plano sudarymo ir tvirtinimo tvarkos“ dalis, todėl vertinant sistemiškai, darytina išvada, kad 54 punkte yra nustatytas terminas, kurio reikia laikytis sudarant ir tvirtinant doktoranto darbo planą, t. y. 4 privalomų išlaikyti egzaminų datas numatyti per ne ilgesnį laikotarpį nei pirmi treji doktorantūros metai, tačiau neriboja doktorantų teisę pasirinkti visus egzaminus laikyti per trumpesnį doktorantūros studijų laikotarpį. Reglamento 55 punkte nustatyta, kad „doktoranto darbo plane įrašomos konkrečios užduotys ir jų atlikimo terminai“, 59 punkte nustatyta, kad „darbo planą doktorantas rengia kartu su Vadovu. Darbo planą pasirašo doktorantas, Vadovas. Darbo planas derinamas su padalinio, kuriame jis studijuoja, Vadovu ir [doktorantūros] Komiteto pirmininku“, 60 punkte nustatyta, kad „doktorantų Darbo planai prireikus keičiami ta pačia tvarka, kaip ir sudaromi“. Atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjo darbo plano dalyje „Studijų planas“, kurį pateikė universitetas, visų 4-ių privalomų egzaminų išlaikymas numatytas ne vėliau kaip iki 2019 m. birželio 1 d., ir į tai, kad doktorantas, šiuo atveju pareiškėjas, sudaro darbo planą ir jį pasirašo (remiantis universiteto pateikta informacija, pareiškėjo darbo planas yra patvirtintas pareiškėjo ir jo mokslinio vadovo parašais), darytina išvada, kad pareiškėjas žinojo apie savo įsipareigojimus nuo studijų pradžios ir privalėjo įgyvendinti darbo planu prisiimtus įsipareigojimus.

Universitetas informavo Tarnybą, kad pareiškėjas dėl darbo plano keitimo į universitetą nesikreipė. Tai patvirtino ir pareiškėjas, nurodydamas, kad „[neturėdamas mokslinio vadovo] ir katedros vedėjo palaikymo dėl plano keitimo nesikreipiau“. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad nesikreipė ir dėl egzaminų perlaikymo.

Pažymėtina, kad doktorantūros komitetui Reglamente nėra nustatyta pareiga keisti darbo planą savo iniciatyva, t. y. nesant doktoranto kreipimosi.

Reglamento 86 punkte nustatyta, kad „gavęs doktoranto atestacijos Mokslo doktoranto institucijos padalinyje (katedroje) išvadas, [doktorantūros] Komitetas priima sprendimą dėl jo atestacijos“, 87 punkte nustatyta, kad „dėl svarbių priežasčių Mokslo doktoranto padalinio (katedros) siūlymu [doktorantūros] Komitetas gali atidėti metinę doktoranto atestaciją iki rugpjūčio mėnesio paskutinės savaitės“, o 90 punkte nustatyta, kad „[doktorantūros] komitete neigiamai atestuotas arba atestacijoje be pateisinamos priežasties nedalyvavęs doktorantas Doktoranto institucijos rektorius <...> įsakymu šalinamas iš doktorantūros.“

Pareiškėjas skunde nurodė, kad vienas iš metinei atestacijai (doktorantūros komitete) paskirtų recenzentų (mokslininkų) „pateikė daug pastabų, tačiau pasiūlė disertacijos metinę atestaciją nukelti

iki rugpjūčio paskutinės savaitės, argumentuodamas, kad iki rugpjūčio mėn. pabaigos yra užtekinai laiko atlikti <...> darbo plane suplanuotus darbus“.

Pareiškėjo skunde nurodytas recenzentas (mokslininkas) pateikė Tarnybai recenziją apie pareiškėjo disertacijos rankraštį, kurioje matyti, kad buvo suformuluota 15 pastebėjimų dėl disertacijos ir išvada „siūlau atestaciją atidėti“.

Reglamento 100 punkte nustatyta, kad „parengtą disertaciją doktorantas pristato Doktoranto institucijos padaliniiui (katedrai). Padalinys (katedra) skiria du recenzentus, kurie įvertina disertaciją ir jos užbaigtumo lygį, disertanto paskelbtus mokslinius straipsnius ir disertacijos medžiagos pristatymą konferencijose ir seminaruose“, t. y. recenzentai skiriami tik parengus disertaciją, bet ne vertinti tarpines ir / ar metines atestacijas.

Pažymėtina, kad nors Reglamente nėra nustatyta, kad doktorantų metinių ataskaitų, teikiamų metinėms atestacijoms, vertinimui yra skiriami recenzentai, tačiau jei mokslo ir studijų institucija nusprendžia skirti recenzentus prieš metinę atestaciją, tai toks recenzentų skyrimas laikytinas doktorantūros studijų kokybės užtikrinimo priemone.

Taip pat pažymėtina, kad, kaip nustatyta Reglamento 6 punkte, doktorantūros komitetas yra „aukšto lygio mokslinius tyrimus vykdančių mokslininkų grupė, koordinuojanti konkrečios mokslo krypties, kuriai suteikta doktorantūros teisė, doktorantūros studijas, ir atsakinga už šios mokslo krypties doktorantūros turinį, kokybę, organizavimą ir vykdymą“. Toks doktorantūros komiteto ir jo veiklos apibrėžimas lemia doktorantūros komiteto sprendimo dėl metinės atestacijos priėmimo objektyvumą ir savarankiškumą, todėl doktorantūros komitetas metinės atestacijos metu gali atsižvelgti į recenzento ir / ar universiteto katedros (padalinio) dėl metinės atestacijos pateiktus siūlymus, bet nėra įpareigotas vadovautis minėtais siūlymais priimdamas sprendimą dėl (ne)atestavimo ar metinės atestacijos atidėjimo.

Atsižvelgiant į doktorantūros komiteto sprendimo priėmimo dėl metinės atestacijos savarankiškumą ir vadovaujantis Reglamento 86 ir 87 punktais, universiteto katedra (padalinys) savo nuožiūra ir iniciatyva gali siūlyti doktorantūros komitetui atidėti metinę atestaciją dėl svarbių priežasčių, tačiau doktorantūros komitetas sprendimą dėl metinės atestacijos (atestuoti, neatestuoti, atidėti atestaciją) priima savarankiškai, įvertinęs pateiktą informaciją.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir nustatyta dėl doktorantūros komiteto pareigų, ir vadovaujantis Reglamento 6, 40, 46, 47, 54, 55, 59, 60, 86, 87, 90 ir 100 punktais ir 14.5 papunkčiu, pagrindas konstatuoti, kad doktorantūros komitetas pareiškėjui „neužtikrino visų galimybių [sėkmingai tęsti doktorantūros studijas], reglamentuotų [universiteto] mokslo doktorantūros [reglamente]“, nenustatytas.

Dėl mokslinio vadovo veiksmų

Pareiškėjas skunde nurodė, kad susidūrė su „dideliais sunkumais [bendraudamas su moksliniu vadovu], <...> metodinės pagalbos nebuvimu, kompetencijos tyrimų lauke trūkumo mano vykdomuose tyrimuose“, o darbo vadovo bendravimo būdai buvo pažeidžiantys universiteto Akademinės etikos kodeksą: „bendravimo būdai buvo grindžiami doktoranto diskriminavimu kalba, veiksmais, akademinio vertinimu <...>, doktoranto žeminimu naudojantis savo viršenybe <...>, viešai aptarinėjama doktoranto akademiniai pasiekimai, darbo užmokestis, asmeniniai reikalai“. Taip pat nurodė, kad apie sudėtingą situaciją bendraujant su doktorantūros vadovu žodžiu ir el. paštu informavo katedros vedėją, doktorantūros studijas administruojančio padalinio vadovą, prorektorį,

be to, kreipėsi į universiteto psichologą. Pareiškėjas duomenų, patvirtinančių minėtus kreipimusis, pateikti negalėjo, nes, kaip nurodė savo papildomuose paaiškinimuose Tarnybai, juos siuntė iš universiteto el. pašto.

Universitetas informavo Tarnybą, kad katedros vedėjas, doktorantūros studijas administruojančio padalinio vadovas ir prorektorius „oficialių [doktoranto] kreipimūsi dėl [mokslinio vadovo] veiksmų, kurie jiems būtų pateikti pagal [doktoranto] Doktorantūros sutarties <...> 26 punkte numatytą tvarką, nėra gavę“. Minėtos sutarties 26 punkte nustatyta, kad „visi doktoranto prašymai pakeisti sutartį, išstoti iš Universiteto, suteikti akademinės atostogas ir pan. turi būti užregistruoti Universiteto Dokumentų valdymo skyriuje ir pateikiami Universiteto [doktorantūros studijas administruojančiam padaliniui]“.

Universiteto psichologas nurodė, kad pareiškėjas „dėl konsultacijos, susijusios su bendravimo su doktoranto vadovu, į psichologą kreipėsi <...> [ir] į konsultacijas buvo atvykęs du kartus“. Taip pat nurodė, kad „konsultacijų įrašai nėra daromi. <...> susitikimai vyko seniai, [prieš vienerius metus], dėl didelio studentų / darbuotojų konsultavimo krūvio prisiminti konsultavimo eigos aplinkybių taip pat nepavyko“.

Katedros vedėjas Tarnybai pateikė paaiškinimus, kuriuose nurodė, kad „[mokslinio vadovo] inicijuota disertacijos tema buvo teikta ir laimėta Lietuvos mokslo tarybos konkurse, tad [pareiškėjui] patariau labiau susikoncentruoti į doktorantūros studijas, skirti daugiau laiko gilinantis į mokslinę disertacijos pusę, nagrinėti literatūrą disertacijos tematika, ruošti tyrimų metodikas, betarpiškai bendrauti bei konsultuotis su [moksliniu vadovu]“.

Mokslinis vadovas Tarnybai pateikė paaiškinimus dėl vadovavimo eigos pareiškėjui, kuriuose nurodė, kad „[remdamasis doktoranto] motyvacija ir planu stoti į doktorantūrą, <...> [parengiau ir pateikiau] paraišką gauti konkursinės doktorantūros vietą pagal Lietuvos mokslo tarybos <...> kvietimą ir sėkmingai laimėjo konkursą“, „[siūliau] priartinti disertacijos tematiką su darbine tematika“, „[siūliau] savaitinius susitikimus <...>, reikia paminėti, kad [doktorantas] <...> neatvyko į apie 30 proc. iš anksto suplanuotų susitikimų“, 2018 m. gruodį „pastebėti pirmieji požymiai, kad [doktorantas] pradėjo nesilaikyti darbo plano“, „nepaisant suteiktos mokslinės ir metodinės paramos (literatūros šaltiniai sampratai ir konkrečiai tematikai vystyti, operatyvūs komentarai po pateiktų darbų, sudarytos sąlygos kiekvieną darbo dieną leisti skirtoje darbo vietoje universitete bei mokslinė ir metodinė pagalba iš [mokslinio vadovo]), [doktoranto] pažanga buvo labai silpna“, doktorantas „atsisakė dalyvauti <...> konferencijoje [numatytoje darbo plane] <...>, nes „neturi duomenų“, metinėje atestacijoje katedros ir doktorantūros komiteto posėdžiuose pristatyta ataskaita „lyginant su darbu, pristatytu balandžio mėnesį, <...> papildyta vos 25 proc.“

Įvertinus Tarnybai pateiktą informaciją, nustatyta, kad mokslinio vadovo veiksmus kvalifikuoti kaip akademinės etikos pažeidimus, duomenų nepakanka.

Dėl doktorantūros komiteto veiksmų ir metinės atestacijos

Iš pareiškėjo 2019 m. birželio 27 d. skunde išdėstytų aplinkybių matyti, kad į universitetą pareiškėjas kreipėsi ir dėl galimai neetiškų doktorantūros komiteto veiksmų posėdžio metu, ir dėl galimų universiteto Mokslo doktorantūros reglamento pažeidimų.

Universitetas pateikė Tarnybai informaciją, iš kurios matyti, kad pareiškėjo 2019 m. birželio 27 d. skundas buvo perduotas universiteto etikos komisijai⁵ (toliau – EK), kuri išnagrinėjo minėtą skundą. EK 2019 m. rugsėjo 27 d. posėdžio protokole nurodyta, kad EK nutarė „siūlyti rektoriui įpareigoti [universiteto doktorantūros studijas administruojantį padalinį]: 1. <...> praveisti anoniminę <...> doktorantų apklausą [apie studijų procesą etikos požiūriu], su apklausos duomenimis supažindinti [EK] <...>. 2. Patobulinti [universiteto] Mokslo doktorantūros reglamentą punktais, aptariančiais galimus interesų konfliktus, doktorantų atestacijos proceso ypatybes.“

Atsižvelgdamas į šį EK protokolą, pareiškėjas skunde Tarnybai paaiškino, kad EK komitetas „mano supratimu, pripažino mano skunde išdėstytus argumentus ir pritarė, kad iš [universiteto buvau pašalintas] neteisėtai“.

EK, susipažinusi su universiteto doktorantūros studijas administruojančio padalinio atliktos apklausos rezultatais, 2019 m. gruodžio 17 d. surengė pakartotinį pareiškėjo 2019 m. birželio 27 d. skundo nagrinėjimą (posėdį). EK pateiktame minėto posėdžio protokole nurodyta, kad EK, remdamasi doktoranto, doktorantūros komiteto ir doktoranto mokslinio vadovo pateikta informacija ir paaiškinimais bei apklausos rezultatais, „pažymi, kad atmosfera tarp doktorantų ir <...> [doktorantūros komiteto], nėra gera“, ir nutaria, kad „1. <...> [doktorantūros komitetas] [pareiškėjo] metinės atestacijos metu nereikšmingai pažeidė etiką. 2. Siūlyti rektoriui: įpareigoti [universiteto doktorantūros studijas administruojantį padalinį] peržiūrėti [universiteto] Mokslo doktorantūros reglamentą, atkreipiant ypatingą dėmesį į punktus, aptariančius galimus interesų konfliktus, doktorantų atestacijos procesų ypatybes; [pareiškėjo] atestacijos teisingumui įvertinti sudaryti kompetentingą komisiją.“

EK savo paaiškinimuose Tarnybai nurodė, kad „pagal anoniminės apklausos rezultatus nustatyta, kad iš dalies pažeidinėjami [universiteto] etikos kodekso straipsniai 10.5; 11.1; 11.2; 12.5 ir 12.6“. Taip pat paaiškino, kad „remiantis 2019.09.27 <...> svarstymu, abiejų pusių pateikta medžiaga ir anoniminės apklausos rezultatais priimtas sprendimas, kad [doktorantūros komitetas] [pareiškėjo] metinės atestacijos metu nereikšmingai pažeidė akademinę etiką“.

Atkreiptinas dėmesys, kad EK nurodė, kad atitinkamoje universiteto katedroje pažeidinėjami universiteto etikos kodekso papunkčiai, t. y. nuolat, ne tik pareiškėjo metinės atestacijos metu.

Universiteto etikos kodekso 10.5 papunktyje numatyta, kad etikos požiūriu akademinės bendruomenės nariai privalo „atsisakyti naudotis balsavimo teise, kai universiteto savivaldos institucijose sprendžiamas finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas, dėl kurio gali kilti interesų konfliktas“; 11.1 papunktyje nustatyta, kad akademinės bendruomenės narių santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais, o juos pažeidžia „akademinės bendruomenės narių diskriminavimas kalba, veiksmais ar akademinio vertinimu, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas“; 12.5 ir 12.6 papunkčiuose atitinkami nustatyta, kad akademinės bendruomenės narių tarpusavio santykiai grindžiami kolegialumo bei akademinio solidarumo principais, orientuotais į studijų bei mokslinių tyrimų kokybės ir kūrybinės atmosferos užtikrinimą, juos pažeidžia, kai „paviešinama ar viešai aptarinėjama konfidenciali informacija apie akademinės bendruomenės narius (pavyzdžiui, akademiniai pasiekimai, darbo užmokestis, karjeros ketinimai, asmeniniai reikalai ir pan.)“ ir „akademinės bendruomenės nario vardas žeminamas sistemingai (nuosekliai, planingai) pažeidžiant universiteto vidaus tvarkos dokumentais nustatytą tvarką“.

⁵ Universiteto etikos komisijos duomenys Tarnybai žinomi, tačiau čia ir toliau – neskelbtini.

Tarnyba kreipėsi į universitetą prašydama nurodyti, ar ir kaip buvo įgyvendintas EK siūlymas įpareigoti universiteto doktorantūros studijas administruojantį padalinį peržiūrėti universiteto „Mokslo doktorantūros reglamentą punktais, aptariančiais galimus interesų konfliktus, doktorantų atestacijos ypatybes“, ir pateikti EK siūlomos sudaryti komisijos posėdžio protokolą ir išvadas.

Universitetas pateikė prašomą informaciją nurodydamas, kad „atsižvelgus į [EK] siūlymą peržiūrėjus Mokslo doktorantūros reglamentą nuspręsta jo nekeisti, nes jame ir kituose [universiteto] teisės aktuose akademinės etikos klausimai aptariami pakankamai“.

Iš EK pateiktos informacijos matyti, kad atitinkamame universiteto padalinyje EK nurodyti universiteto etikos kodekso papunkčiai pažeidinėjami nuolat. EK nurodyti universiteto etikos kodekso papunkčiai, be kita ko, susiję su interesų konflikto valdymu, o EK siūlymas buvo skirtas Reglamento punktų, aptariančių galimus interesų konfliktus ir doktorantų atestacijos ypatybes, peržiūrai. Pažymėtina, kad Reglamento 106 punkte numatyta, kad „tarp Gynimo tarybos narių ir disertanto ar jo vadovo (disertaciją ginant eksternu – konsultanto) bei konsultanto negali kilti interesų konflikto“, ir įvardyti reikalavimai, kuriuos privalo atitikti visi minėti asmenys, kad būtų išvengta interesų konflikto. Pažymėtina, kad reikalavimai dėl interesų konflikto išvengimo yra laikytini ne akademinės etikos klausimu, o procedūrinėmis taisyklėmis, kurios padėtų užtikrinti, be kita ko, ir akademinės etikos laikymąsi.

Universiteto pateiktuose dokumentuose taip pat matyti, kad sudaryta komisija (toliau – Komisija) pareiškėjo atestacijos teisingumui įvertinti nutarė, kad „doktorantūros komiteto sprendimas neatestuoti [pareiškėjo] buvo pagrįstas“. Komisijos posėdžio protokole nurodytos tos pačios neatestavimo priežastys kaip ir katedros posėdžio ir doktorantūros komiteto posėdžio protokoluose. Kartu Komisija atkreipė dėmesį ir į tai, kad: „1. Doktorantūros pradžioje sudarytas studijų, mokslinių tyrimų ir disertacijos rengimo planas buvo per daug ambicingas. 2. Tarp [doktoranto ir jo vadovo] dėl skirtingų požiūrių į disertacijos rengimą nesuklostė geranoriškumu grįsti dalykiški ir produktyvūs santykiai. 3. Atestacijos birželio mėnesį metu doktorantūros komitetas galėjo plačiau apsvarstyti atestacijos atidėjimo iki rugpjūčio mėnesio pabaigos galimybes, jei [doktorantas] būtų [pateikęs] svarbiomis priežastimis grįstą prašymą atidėti atestaciją ir <...> neatliktų darbų atlikimo iki rugpjūčio mėnesio pabaigos planą.“

Doktoranto studijų sutarties 26 punkte nustatyta, kad „visi doktoranto prašymai pakeisti Sutartį, išstoti iš Universiteto, suteikti akademinės atostogas ir pan. turi būti užregistruoti Universiteto Dokumentų valdymo skyriuje ir pateikiami Universiteto [doktorantūros studijas administruojančiam padaliniui]“. Doktorantas informavo Tarnybą, kad dėl metinės atestacijos atidėjimo į universitetą nesikreipė.

Tarnyba kreipėsi į universitetą prašydama pateikti su pareiškėjo tarpine ir metine atestacijomis susijusius dokumentus, posėdžių protokolus, kitą su pareiškėjo pašalinimu susijusią informaciją ir dokumentus.

Universiteto Tarnybai pateiktame katedros posėdžio dėl tarpinės atestacijos protokole nutarta doktorantą atestuoti, nors doktoranto mokslinis vadovas posėdžio metu nurodė, kad prašo doktoranto „išanalizuoti [pasiūlytą ir esamą literatūrą disertacijos tema] ir ateiti su savo pamąstymais. Jei per pusę metų negalima prie to prisėsti ir padirbėti, tai klausimas yra ne literatūroje, ne tai, kad trūksta informacijos, tai yra tema, kurią reikia atlikti, reikia dirbti, į darbą ateiti ne vieną kartą per savaitę, o

dirbti ir rodyti rezultatus. Viskas yra, diskutuoti visada galima, prašome ateiti.“ Iš kartu su šiuo protokolu pateiktos recenzijos matyti, kad pateikta pastabų dėl doktoranto disertacijos projekto.

Universitetas Tarnybai taip pat pateikė katedros posėdžio, kuriame buvo svarstyta doktoranto pažanga (praėjus 3 mėn. po tarpinės atestacijos), protokolą. Šiame protokole doktoranto pažangos vertinimas (teigiamas / neigiamas) nėra nurodytas, tačiau doktoranto mokslinis vadovas nurodė, kad „šiuo metu atsiliekiama nuo disertacijos plano. Būtina spartinti ir aktyvinti darbus“, o recenzentas pateikė papildomų pastabų.

Universiteto pateiktame doktoranto metinės atestacijos katedroje posėdžio protokole nurodyta, kad doktoranto (metinio) atestavimo katedroje posėdžio metu buvo nutarta „1. Rekomenduoti [doktorantūros komitetui] [doktoranto] neatestuoti kaip neįvykdžiusio 2018/2019 m. darbo plano. 2. Nepritarti <...> doktorantūros metų [doktoranto] darbo planui“. Minėtame protokole siūlymas doktorantūros komitetui atidėti metinę atestaciją nepateiktas. Tarnyba kreipėsi į minėto posėdžio pirmininką, prašydama nurodyti ir pateikti informaciją, kuria remiantis buvo nutarta rekomenduoti neatestuoti doktoranto. Katedros posėdžio pirmininkas nurodė, kad doktorantas neišlaikė ir nelaikė dalies privalomų egzaminų, kurių išlaikymo terminas 2019 m. birželio 1 d., neatliktos kitos pareiškėjo 2018–2019 m. m. darbo plane numatytos užduotys, kurių atlikimo terminas – 2019 m. birželio 1 d.

Universitetas Tarnybai pateikė ir doktorantūros komiteto posėdžio protokolą, kuriame nurodyta, kad nutarta doktoranto neatestuoti už 2018–2019 m. m. Protokole išvardytos tokios neatestavimo priežastys: „1. Netinkamai parengta apžvalginė dalis; 2. Neparengtos tyrimų metodikos; 3. Nėra suformuluota aiški disertacijos vizija, [doktorantas] negali jos aiškiai pristatyti; 4. Neišlaikytas vienas egzaminas; 5. Nepakankamai bendravo su [moksliniu vadovu]“.

Iš universiteto pateiktų pareiškėjo darbo plano ir metinės ataskaitos bei universiteto paskirtų mokslininkų recenzijų ir pareiškėjo mokslinio vadovo pateiktos informacijos matyti, kad pareiškėjas neįvykdė dalies darbo plane numatytų užduočių (neišlaikyti du egzaminai, neperskaitytas ir neparengtas numatytos temos pranešimas planuotoje mokslinėje konferencijoje).

Darbo plane numatytų užduočių, kurių atlikimo vertinimas reikalauja disertacijos turinio vertinimo (disertacijos turinio sudarymas, tyrimų problemos, darbo aktualumo, tyrimų objekto, darbo tikslo ir darbo uždavinių formulavimas ir kt.), Tarnyba nevertino.

Reglamento 90 punkte nustatyta, kad „[doktorantūros komitete] neigiamai atestuotas arba atestacijoje be pateisinamos priežasties nedalyvavęs doktorantas Doktoranto institucijos rektorius <...> įsakymu šalinamas iš doktorantūros“.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. V-149 „Dėl mokslo doktorantūros nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Mokslo doktorantūros nuostatų (toliau – Mokslo doktorantūros nuostatai) 19 punkto 8 papunktyje nustatyta, kad doktorantūros reglamente turi būti nustatyta „doktoranto žinių, gebėjimų ir įgūdžių vertinimo ir atestavimo tvarka“, o 26 punkte nustatyta, kad „į doktorantūrą priimama doktorantūros reglamente nustatyta atviro konkurso tvarka. Konkurse gali dalyvauti asmenys, turintys magistro laipsnį arba jam lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją. Doktorantūros reglamente nustatyta tvarka doktorantas kasmet atestuojamas. Neatestuotas doktorantas šalinamas iš doktorantūros.“

Atsižvelgiant į tai, kad doktorantas neįvykdė dalies darbo plane numatytų užduočių, dėl to buvo neatestuotas, o EK konstatavo neesminius akademinės etikos pažeidimus, kurie neturėjo

įtakos doktoranto užduočių atlikimo / neatlikimo vertinimui, pagrindas pripažinti, kad doktorantūros komitetas neatestavo doktoranto metinės atestacijos metu pažeisdamas Reglamentą ir / ar Mokslo doktorantūros nuostatus, nenustatytas.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs turimą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 10 punktu,

n u s p r e n d ė:

Pripažinti 2019 m. gruodžio 13 d. skundo dalį, susijusią su doktorantūros komiteto veiksmais ir metinės atestacijos rezultatais, nepagrįsta.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102, Vilnius) per vieną mėnesį nuo šio sprendimo įteikimo datos.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierė

Loreta Tauginienė